

Vi behöver sansa oss om diskrimineringen

Aftonbladet den 10 juni 2020

Efter polismordet på George Floyd har debatten om diskriminering i Sverige förts i ett hårt tonläge. Flera debattörer har hävdat att rasism och strukturell diskriminering är förklaringen till varför människor står utanför arbets- och bostadsmarknaden, medan andra torgfört att diskriminering inte alls förekommer i Sverige. För den som ägnat tid åt diskrimineringsforskning och litteraturen på området är det lätt att konstatera att det finns mycket att vinna på att diskussionen om diskrimineringen i Sverige skulle föras på ett mer sansat sätt.

Under de senaste årtiondena har det bedrivits en omfattande forskning om diskriminering på bl a arbets- och bostadsmarknaden i Sverige. Resultaten från denna får sägas vara entydigt: Personer från länder i Mellanöstern och Afrika diskrimineras bland annat då de söker efter arbete och bostad i Sverige. Trots det kan vi inte säkert säga att diskriminering är den huvudsakliga förklaringen bakom de svårigheter som de nämnda grupperna uppenbarligen möter när de söker efter jobb och bostad.

Forskning visar att utbildningsnivå, språkkunskaper och tillgång till olika sociala nätverk, vid sidan av diskrimineringen, spelar en avgörande roll för utrikes födda personers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Studier har exempelvis visat att bland personer med utländsk bakgrund som har goda läs- och skrivkunskaper i svenska så är faktiskt sysselsättningen högre än bland svenskfödda personer. En persons kunskaper och färdigheter spelar således en avgörande roll för möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden i Sverige.

Men forskning visar som sagt att diskriminering förekommer och att personer från framförallt länder utanför Europa väljs bort i olika sammanhang.

Är det då korrekt att fullt ut sätta likhetstecken mellan denna diskriminering och rasism? Inte nödvändigtvis. Diskrimineringen kan ha sina rötter i rasism (preferensbaserad diskriminering) men kan också ha sin förklaring i att det finns en osäkerhet hos exempelvis arbetsgivare och hyresvärdar kring värdet av, och innehållet i, utbildningar från utlandet och andra faktorer (statistisk diskriminering).

Utrikes födda personer stöter tveklöst på andra svårigheter på arbets-, bostadsmarknaden och andra delar av samhället än vad personer som är födda i Sverige gör. Vilka dessa svårigheter är avgör förmodligen vilka åtgärder som är bäst lämpade för att åtgärda situationen. Såväl forskning som anekdoter visar att diskriminering förekommer. Men diskussionen om denna bör föras nyanserat och innehålla många dimensioner.

Debatten om diskriminering får exempelvis inte skymma det faktum att utrikes födda personer kan stärka sina möjligheter till etablering på arbetsmarknaden genom att utbilda sig i Sverige. Den som vill förbättra utrikes födda möjligheter i Sverige gör det säkert bäst genom att föra en sansad diskussion om diskrimineringen och vilka åtgärder som verkningsfullt kan motverka den.

Mats Hammarstedt